

Za zadovoljevanje večine skupnostnih potreb narodu zadostuje lastna državna oblast. Za zadovoljevanje nekaterih širših potreb, ki niso kulturno specifične, stopajo narodi v medsebojno pogodbeno povezavo, v smislu katere nastajajo skupne večnarodne zveze in ustanove, katerih pristojnosti, sestava in poslovanje se razvijajo v pogodbeno določenih okvirih.

Ciril A. Zebot

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Novi družbeni in politični razvoj v Jugoslaviji se giblje v smeri naraščajočega pritiska za uveljavljanje izvirne suverenosti republik. Pritisk v tej smeri je zaradi izrazitih kulturnih posebnosti ter kričnega gospodarskega izkoriščanja in zaposlavljanja posebno močan in vztrajen v Sloveniji. Ta razvoj narekuje tudi Slovincem v svetu, da podprejo novo slovensko državno in demokratično uveljavljanje.

Ciril A. Zebot

LETNIK XXVI.— VOLUME XXVI

Maj—Junij 1975

Published monthly by: Slovenian National Federation, of Canada, 646 Euclid Ave. Toronto, Ont. Canada.

Številka 6. — Number 6.

BEGUNCI . . .

"Spet kliče nas venčani maj", je bila pesem vernih Slovencev prve dni maja 1945. Komaj je bila pesem izpeta, se je začel naš križev pot v begunstvo. Najprvo so ne Taboru v Ljubljani oklicali slovensko državo, v okvirju Jugoslavije seveda in odposlali brzojavne in poklonitvene pozdrave Kralju Petru II. Gotovo jih ni dobil, menda sploh niso bile odposlane. Ni bilo več časa zato. Ze 6. maja jo pričel velik in zgodovinski exodus v neznan. Tudi jaz sem se uvrstil med to množico. Na Miklošičevi cesti sem srečal prelata Lukmana. "Kaj, tudi Vi?" "Da, tudi jaz, nočem rdeče svobode", sem mu odvrnil. Deset tisočev ljudi, posameznikov in družin s slovensko domobransko vojsko se je umikalo pred "osvoboditelji" na Koroško, ki je bila nekoč zibeljka slovenstva, kjer je slovenski narod svobodno ustoličeval svoje vladarje na Gosposvetskem polju. V Vetrinju, pod milim nebom smo se znašli, na polju kjer je že vechnela pšenica in rž. V hipu je bilo vse pomandranjo. Civilisti posebej, in slovenska vojska je bila ločena od civilov. Tako so menda taborili Izraelci, ko so bili v puščavi pod goro Sinaj. Kdor je doživel to, tega ne bo nikdar pozabil. Smo res rešeni? Varni pred rdečim nasiljem? Zavezniki so nas smatrali kot nemške kolaboratorje in za narodne izdajalce. Tako so nas očrnilo komunisti in takozvani zavezniki so verjeli bolj njim kot pa slovenskim zastopnikom. Na žalost, ti niso bili preveč sposobni, da bi se znašli in prikazali resnični položaj. Saj nihče od teh ni znal besede angleški. Ko so spoznali, da ne kaže dobro, so odšli na varno. Takrat se je znašel med nami mož, ki je imel pogum Angležem povedati resnico. Dr. Valentin Meršol je bil tisti, ki nas je rešil potem, ko so domobranci že odhajali v Italijo, kjer se bodo pridružili vojski kralja Petra. Dr. Meršol je znal angleški, saj se je šolal tudi v Angliji. Poznal je njihov značaj, zato je znal nastopiti ne kot politik, ampak kot človekoljub.

Ob 30. obletnici slovenske tragedije na Vetrinjskem polju 1. 1945 gredo naše misli nazaj. In prav ob tej tragični obletnici listi obširno poročajo o tragediji v Kambodiji in v južnem Vietnamu. Tudi ti ljudje so verjeli kakor mi pred 30. leti v zmago pravične stvari in v "zaveznike", ki jih bodo rešili. Bili so razočarani prav tako kakor mi. Kadar se politiki med seboj pogovarjajo in sklepajo kaj in kako, vedno je nekdo, ki plača "ceho". In to so vedno majhni narodi in revno ljudstvo.

In še ena misel: ko smo mi taborili na Vetrinjskem polju, smo imeli tolažbo le pri Bogu in Njegovi nebeski Materi. Koroški nacisti so nas grdo gledali in bi nas radi takoj izročili rdečim krvnikom. Za nas ni bilo letal, ki bi nas vzela s seboj na varno. Sum je ležal nad nami. "Ljudje, s krvanimi rokami!"... Tiste, ki so bili v službi ameriških "zaveznikov" v Kambodiji in Južnem Vietnamu, mu so z letali in ladjami prepeljali na varno. Ne vse, pošteno ljudje so ostali tam, kjer so

OB TRIDESETLETNICI

Letos v maju je minilo trideset let, odkar so se končale divje sovražnosti na svetovnih bojiščih. Temne sile fašizma in nacizma so bile totalno porazene. Zmagoslavje je prineslo evropskemu človeku novega upanja.

Slovenski narod pa tedaj ni doživil zmagoslavja, marveč največjo tragedijo v svoji zgodovini. Pred tridesetimi leti je totalitarna ideološka oholost in strast slovenskih komunistov opravila za človeka nerazumljivo dejanje: pokolj slovenskih do-

mobrincev in na stotine civilistov. Prav gotovo je bilo to dejanje eno najbolj žalostnih, kar jih je kdaj storila slovenska roka. Namesto sprave in miru - množičen pokol! Ali so bili vrnjeni razoroženi domobranci res končna nevarnost novemu režimu? Za dejanje v letu 1945 pač nimajo sedanji oblastniki nobene možnosti zagovora, pa četudi se sedaj izgovarjajo: "Ako smo hoteli zgraditi nov socialističen red, smo morali fizično uničiti kontra-revolucijo." (Mitja Ribičič, Delo, 10. maja 1975.)

Dolomitska izjava

Za slovenskega zgodovinarja bo prav gotovo obdobje druge svetovne vojne interesantno, potrebovalo pa bo natančne analize. Dokumentov bo dovolj, treba bo samo objektivnega oblikovalca; sicer pa bodo najmočnejši pričevalci resnice izšli iz vrst graditeljev revolucije same.

Organiziran odpor, ki se je pričel v letu 1941 pod okriljem Osvobodilne fronte, je privabil marsikatero rojaka v gozdove s plemenito željo, boriti se proti okupatorju in njegovim namenom. Nacionalni moment je bil tedaj edini in prvenstveni nagib odpora in v tistem času prav gotovo za mnoge Slovence možnost za skupni nastop. Toda v letu 1942 je prišla komunistična partija do pravega izraza, ko se je po Dolomitski

izjavi z dejanskim nasiljem postalila vodilne vloge v Osvobodilni fronti, in koalicio različnih političnih skupin v njej nadomestila s partijsko diktaturo ali bolje rečeno Kardelj - Kidrič diktaturo. S tem aktom se je Osvobodilna fronta zgodovinsko sprevrgla v uničujočo revolucijo, katere glavni nasprotnik ni bil več okupator, ampak sleherni Slovenec, ki je mislil s svojo pametjo in ki se ni pustil zlorabiti od slovenskih komunistov v borbi za svobodo.

Zato bo Dolomitska izjava v slovenski zgodovini mejnik, kako se je osvobodilno gibanje izrodilo v krvoločno državljansko vojno. Dokazov je dovolj; prav gotovo je trenutno najmočnejši dokaz osebnost Edvarda Kocbeka, ki je kot predstavnik krščanskih socialistov bil glavni stebel Osvobodilne fronte.

Edvard Kocbek in njegova izpoved

Prav za 30. obletnico je postregel svojim bivšim gozdnim tovarišem - sedanjim oblastni-

bili, ali pa jih je zalotil novi rdeči režim v begunstvu v Južnem Vietnamu kamor so zbežali pred nasiljem iz Severnega Vietnoma. Kaj bo z njimi, ve le Bog. Z unikajočimi "zavezniki" so lahko šli le tisti, ki so imeli kaj pod palcem in tiste 'ženke', ki so bile vsakemu na razpolago. Seveda, rešenih je bilo tudi precej otrok. Zate iščejo sedaj ljudi, ki bi jih najposvojili. Čižeški dnevnik Daily News je zapisal: "Rešeni so bili največji 'crooks', generali z milijoni in nepošteni politiki, ki so živeli od dolarjev poslanih Južnemu Vietnamu za obnovo in vojaško pomoč". Med Slovenskimi begunci ni bilo takih. Kmečki in preprosti ljudje, duhovniki in inteligenca. Pa so nas "zaščitniki" še vedno rešali in ponoči taborišča obdali s kordonom vojakov in preiskali vse barake; revne so bile, če morda ni v njih "vojnih zločincev". Pravi vojni zločinci pa so živeli razkošno v domovini v zaplenjenih vilah in hišah tistih ki so morali iti v tujino da si rešijo življenje. Šli smo v tujina pred 30. leti iz verskega in svetovno nazornega prepričanja, v zavesti, da je komunistem odvalna in krvi žejna počast.

Kar nas je še živih in živimo v svobodnem svetu, dajmo Bogu hvalo za rešitev in ohranimo zvestobo starim slovenskim izročilom ter jih izročajmo kot dragoceno dedščino tudi svojim potomcem.

Mirko Geratič

kom, in svobodnim Slovincem, ko je razgalil resnico in zgodovinsko početje komunistične partije v obdobju druge svetovne vojne.

Publikacija "Edvard Kocbek, pričevalec našega časa", je zanesla v vrste slovenskih komunistov precejšno zmedo. Predmet letošnjih spominskih svečanosti ni zgodovinska pomembnost dogodkov pred tridesetimi leti, ampak nova problematika ob pojavu Pahor - Rebulove publikacije, čeprav je brošura izšla v Trstu in je strogo prepovedana v domovini. Režim pošilja na okope bivše Kocbekove grupne prijatelje, Marjana Breclja in Toneta Fajfarja, katera pa se dejansko bolj branita kot napadata. "Zadeva Pahor - Rebula - Kocbek spet zastavlja vprašanje odgo-

Izgubljene zgodovinske priložnosti

Krivda sedanjih oblastnikov ni samo moralne narave, ampak tudi direktna krivda zamujenih priložnosti, na katere smo Slovenci čakali od konca prve svetovne vojne, ko smo upali, da bomo mogli nekoč združiti vse slovensko narodno ozemlje. Tako pa so za nas Slovence postali Koroška, Trst, Gorica in Beneška Slovenija žrtveniki turških ideologij. Koliko je bilo opevanega bratstva (fratelanza) z italijanskimi komunisti in avstrijskimi socialisti! In uspehi? "Med boji na Koroškem smo ljudem govorili, da se borimo za združitev vseh delov slovenskega naroda v združeni Sloveniji. Kaj se je zgodilo, vemo." Tako inž. Pavle Zaucer, voditelj koroških partizanov (Delo, 10.

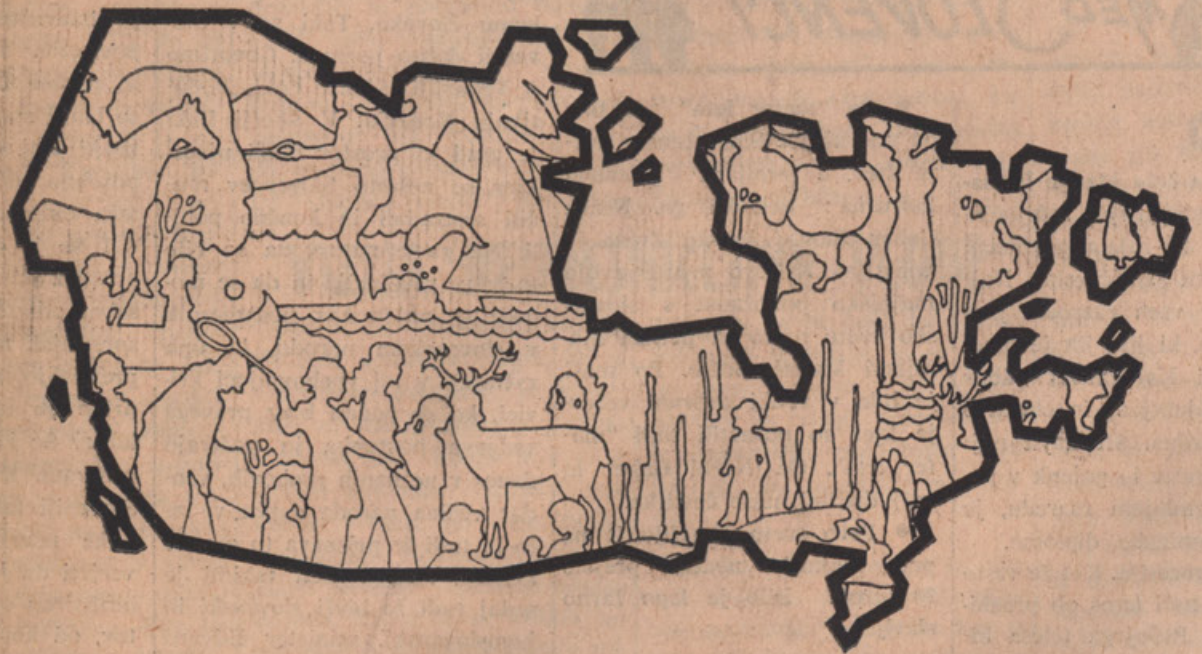
vornosti za državljansko vojno", se pritožuje Tone Fajfar. (Delo, 10. maja 1975.) O poboj slovenskih domobrancev Kocbek dobesedno pravi: "Tako dolgo se ne bomo znebili preganjavice in more, dokler javno ne priznamo svoje krivde, svoje velike krivde." To je vreden dokument za slovensko zgodovino na eni strani, na drugi pa za resnico iskajočega slehernega Slovence zlahten moment v slovenskim izkustvu: v izpovedi velike krivde!

Prav gotovo je izpoved krivde predpogoj pravega procesa v slovenski prihodnosti.

Prav gotovo je izpoved krivde predpogoj pravega procesa v slovenski prihodnosti.

Prav gotovo je izpoved krivde predpogoj pravega procesa v slovenski prihodnosti.

ODKRIJTE LETOS VEČ O VAŠI DOMOVINI

Vaša domovina čaka Vašega raziskovanja. Mirna jezera in čudovite reke; neoskrunjeni gozdovi in kvišku kipeče gore; moderna mesta ki izražajo živatnost rasteče države; tihi trgi in vasi, kjer življenje bolj mirno potekuje. Vživite se v njih kulturo, njihove tradicije in njihovo zgodovino — počutite se zares kot doma.

Kamorkoli greste Vas bodo prijazni in gostoljubni ljudje toplo sprejeli,

Vaš potovalni zastopnik ali potovalna agencija Vam bo pomagala planirati Vaše osebno potovanje raziskovanja in Vam bo nasvetovala o krajih, katere naj bi obiskali in kaj naj si še ogledate v njihovih okolih ali v bolj oddaljenih točkah. Pozabljajte se o različnih načinih na katere si lahko Kanado ogledate, vključno razne ture in druge organizirane potovalne izlete.

Canada

Canadian Government
Office of Tourism

Office de tourisme
du Canada

WE QUOTE

SLOVENES

The Slovenes, who came from the region north-east of Trieste (a port on the Adriatic Sea) are a new group in southern Alberta. While there were a handful of Slovenian miners in the Crow's Nest Pass before World War II, the majority of the 200 Slovenes in southern Alberta came after World War II. These people left Yugoslavia to preserve their political freedom. After spending some years in displaced persons camps in Europe, they were accepted as non-sponsored immigrants to Canada. Three hundred Slovenes came as sugar beet workers and railroad workers, although many were white collar and professional people. The group organized a Slovenian club in 1951, but activities ceased in 1957 after about 100 immigrant had left for Ontario to seek better job opportunities. Among the successful post-war immigrants is Ludvik Pahulje, owner of a construction company in Lethbridge. All the Slovenian immigrants are Catholics.

Howard Palmer, Land of the Second Choice Lethbridge: The Lethbridge Herald 1972.

Smrt slovenskega znanstvenika v ZDA

V Látrobe, Pennsylvania, je umrl dr. Anfonz Cuk, profesor psihologije na St. Vincent Collegeu.

Profesor Cuk se je rodil 1. 1912 v Bilju. Bogoslovje je študiral v Gorici. Za duhovnika je bil posvečen 1. 1937, 1. 1940 pa je doktoriral na Gregorijani v Rimu. L. 1948 se je preselil v Združene države, kjer je deloval kot dušni pastir v New Yorku, obenem pa študiral psihologijo na Fordham vseučilišču, kjer je 1. 1957 doktoriral iz psihologije. Od 1. 1958 je poučeval psihologijo na St. Vincent Collegeu.

• Glas koncila, list katoličanov na Hrvaškem, je dosegel z izdajo 2. marca svojo 300to številko. Izhajati je začel 4. oktobra 1962.

Prvostopenjsko ustavno sodišče Zvezne republike Nemčije

je odločilo 25. februarja 1975, da je protustaven nemški zakon o prekinitvi nosečnosti, ker nasprotuje prvemu členu ustave. Ta člen določa, da je nedotakljivo človekovo dostojanstvo, ki ga mora država spoštovati in braniti. Sodišče je poudarilo, da mora zaščititi družba človeško bitje tudi v materinem telesu. Ker ni mogoče ločiti s popolno gotovostjo posameznih obdobjev v razvoju zarodka, ni dovoljeno ločevati med življenjem pred rojstvom in po njem.

Stolnica v Mainzu v Zapadni Nemčiji

obhaja letos tisočletnico obstoja. Maja in junija se bodo vrstile razne prireditve v priložnost jubileja. Posebno slovensko bo prireditev na praznik sv. Bonifacija, ki je bil nadškof v Mainzu. Med slavne škofe spada tudi škof Ketteler, eden pionirjev sodobnega katoliškega družbenega nauka, čigar ideje so bile v veliki meri povzete v prvi sodobni socialni okrožnici Leona XIII, Rerum novarum 1891.

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates \$4.00 per year; 30¢ per copy

Advertising 1 column x 1" \$2.80

Published monthly by Slovenian National Federation of Canada 646. Euclid Ave., Toronto 4.

Member of C.E.P.F.

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvega v mesecu.

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado 4 \$, za Argentino 250 pezov, za Brazilijo 60 kruzairov, za Anglijo 20 šilingov, za Avstrijo 35 šilingov, za Avstralijo 2.50 avstr. L., za Italijo in Trst 800 lir, za Francijo 600 frankov.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

MED SLOVENCIMA

Toronto

• Slovenska šola Marije Pomagaj se sredi maja zaključila šolsko leto in izdala gojencem in gojenkam spričevela. Najboljši so v vseh razredih prejeli nagrade, ki jim jih je omogočil lanski Karavanski odbor pavilijona Ljubljana in članstvo Holiday Gardna. Stiri najst boljših gojencev in gojenk v petem, t. j. zadnjem razredu, je prejelo spominske diplome.

• Telova procesija. Kot že vrsto let tako je tudi letos ob prazniku Svetega Rešnjega telesa bila na Slovenskem letovišču v nedeljo 1. junija množična verska manifestacija. Euharistično slovesnost je vodil g. Tone Zrnc, župnik Marije Pomagaj.

• 29. maja je imele etnična tiskovna zveza za Ontario svo dvoletni občni zbor, na katerem je podal odbor poročila svojega dela. Pri volitvah so izvolili, brez opozicije, predlagano listo, ki ima v sestavi nove, mlajše direktorje. Za predsednika je bil ponovno izvoljen naš urednik G. V. Mauko, G. P. Cerkuta je pa v revizijskem odboru.

Chicago

• Folklorna akupina "Kres" iz Clevelanda je v soboto 12. aprila obiskala Chicago. Nastopili so v veliki farni dvorani, ki je bila tokrat premajhna. Nastopili so s pestrim sporedom slovenskih narodnih plesov različnih pokrajin in v drugem delu prikazali "farno žeganje" z značilnih slovenskih "štantom", kjer se prodajajo medni srčki, ki jih fantje kupujejo svojim inženjenkam. Bil je prisrčen prizor. Imeli so s seboj tudi godbo, ki je spremljala nastopajoče. Pestra skupina, vsi v narodnih nošah je žela popoln uspeh in so nastopajoči bili deležni velikega priznanja.

• Romanje v Baragovo deželo pripravila obnovljena Baragova zveza v Chicagu. Točni datum se ni določil. Dostej se je že prijavilo nad 20 oseb, Romanje bo spremljal poznani baragoslovec g. ing. Jože Gregorich, kateri je vsaj pol svojega življenja posvetil raziskovanju Baragovega dela med Indijanci.

• Solska razstava farne šole Sv. Stefana je bila v nedeljo 13. aprila. Lepo je uspela. Videli smo, kako naše šolske sestre, ki vodijo to šolo že nad 50 let znajo svoje učence pritegniti, da znajo tudi kaj iz svojega ustvariti. Smo jih lahko hvaležni, saj le katoliške šole znajo držati v šoli disciplino in red kar je javnih šolah, kakor kaže statistika zločinov, popolnoma odpovedalo. Nad 3 milijone škode sa lansko leto napravili vandali na šolskih poslopih. Več otrok naših novonaseljencev je prejelo priznanje (Awards).

• Za "mater leta" je bila od podružnice Slov. Zenske zveze št. 2 izvoljena priznana kulturna delavka ga. Nežka Gaber. Slov. Zenska Zveza je imela na Križovo zvečer svojo majniško pobožnost s slovensko sveto mašo in petimi litanijami Matere božje. Po maši je bila v veliki dvorani večerja kjer so počastili tudi "mater leta". Ge. Nežki Gaber in vsej družini, naše čestitke.

• Prvo sveto obhajilo je na prvo majniško nedeljo prejelo 20 otrok. Bilo je lepo farno slavlje.

• Poravnajte naročnino. Ni treba pošiljati po pošti, lahko to storite kar pri cerkvi. Oni od zunaj naj plačajo v čeku ali Money Orderju ali naravnost upravi v Torontu, ali pa na našega zastopnika g. Mirko Geratič, 1937 W. Cermak Rd., Chicago, Ill. 60608.

Cleveland

• Slovenski učenec katoliške šole sv. Vida v Clevelandu Dan Postotnik je že drugič zmagal v pravopisnem tekmovanju ljudskih šol velikega Clevelanda. Letos je dobil čestitke novega clevelandskega škofa Jamesa A. Hickeyja, ki je bil, dokler je bil v Rimu, postulator za Baragovo razglasitev za svetnika. Skof Hickey se tudi osebno zanima za priprave za vsakoletni Baragov dan, ki ga bodo letos slavili v Clevelandu.

• 25. aprila je počastila Mednarodna vzgojna družba kolegijev in univerz Ohia p. Gabrieljela J Rusa (University of Dayton) za njegove prispevke mednarodni vzgoji v Ohiju.

• Število nepismenih cenijo na 700 milijonov. Zaradi hitrega naraščanja prebivalstva v deželah razvoja kljub večanju šol število nepismenih stalno narašča. Od 400 milijonov šoloobveznih otrok obiskujta šole samo 300 milijonov.

• Dežele v razvoju so tako zadolžene industrijskim deželam, da morajo plačevati letno 10 milijard dolarjev za obresti, kar je mnogo več kot celotna pomoč, ki jo dobivajo.

• Po zaključku 2. svetovne vojne so začele dobivati dežele v razvoju svojo politično samostojnost. S pridobitvijo članstva v OZN imajo sedaj večino in začinjajo na mednarodnem področju omejevati nekoč precej neomejeno vodstvo ZDA. Arabske države so sedaj pokazale, da imajo tudi možnost začeti uspešno gibanje za gospodarsko samostojnost (v kolikor je ta danes sploh še možna, ker živimo v veliki medsebojni odvisnosti). Kot vse kaže, bo kmalu narasla cena tudi drugih surovin kot nafte in tudi podzavljanjen tujih podjetij postaja bolj in bolj pogosto.

OBISK DOMOVINE - PONIZANJE

Blizu sa početje in stotine rojakov iz Kanade se odpravljajo na obisk domovine. Zelimo jim prijetnega počitka, lepih doživetij v slovenski narodi in prijetnih srečanj z slovenskimi ljudmi, od česar bodo imeli tako eni kot drugi lepše spomine.

Nedvomno bo večina naših obiskovalcev odšla tudi na grobove svojih prednikov, da se oddolžijo spominu pokojnih. Na takem kraju se človek poglobi, postane resen in gleda na življenje z nekega resnega, globokega obzorja, ki je nadvse lep in človek v tem najde neko zadovoljstvo.

V Sloveniji pa imamo za bilost nekaj krajev, kjer so bili mnogi naši ljudje mučeni, pobiti in pokopani brez duhovnika, brez pietete, ki gre vsakemu človeku. Taki so v Sloveniji dobro poznani. Govorimo o Teharjih, Skofji Loki, Podtikuin Kočevju. V Skofji Loki je grad in prostor okoli njega, kjer so nešteto Slovencev mučili sestradali in končno pobili. Ne glede na to, da so bile to žrtve revolucije in da se mogoče se najde kak posameznik v slovenskem narodu, ki upa vztrajati v tej vnebovpijoči krivici, ko so padali brez pravega sodnega postopka (in počivajo danes v neznanih grobovih, vendar večina naroda danes ve za to in tudi že priznava to grozno krivico. Zadnji med takimi je sedaj tudi že bivši slovenski in jugoslovanski minister Edvard KOCBEK, ki je dovolil v Trstu objaviti članek čes, da ga krivda za 12.000 pobitih teži...

Slovenska IZSELJENSKA MATICA, režimska organizacija za politično delo in kontrolo med izseljenci, prireja iz nekega nepoznanega razloga vsako leto piknik za vse izseljence v Skofji Loki. Ali to delajo nalašč ali pa

so prizadeti doma res že tako primitivni, da ne vedo, da se na takem kraju ne prireajo veselice. Toda to ni važno. Važno je, da za svobodne Slovence na takem kraju ni mesta za veselico. Kanadsko Slovensko društvo za "kulturne" izmenjave skupaj z IZSELJENSKO MATICO pripravljata na tem pikniku v Skofji Loki udeležitev toropt-ske skupine in sicer športnega Kluba in Prekmurskih trubadurjev. Kako je moglo priti do kaj takega, je skoraj nepojmljivo. Ni namreč to pot prvič, da je govora o "tem" pikniku. Ne razumljivo nam je, da bi mogla mladina, ki je preko očetov in mater povezana z temi žrtvami prijateljsko če ne celo sorodstveno, sodelovati na takem pikniku, igrati tekme, popivati, plesati in poslušati domače predstavnike. Ali je res tista potreba za nekaj hrenovkami in pivom toliko vredna, da bi se blatil spomin pobitih na tem kraju Kaj si odgovorni ljudje, posebno od športnega kluba, od tega obetajo, je težko razumeti? Se je čas, da današnja uprava z predsednikom in še posebej odborniki kluba ki bodo spremljali mladino v domovino, premisljijo, ako je potrebno da pride do tako ponižujoče udeležbe? Se je čas, da spremeni program. Hvala Bogu, danes v Sloveniji taka gesta ne pomeni kake nevarnosti. Ne moremo verjeti da je športni klub tako infiltriran od režimskih elementov, od koristnih budal in ravnodušnih članov, da se ne bi našlo nekaj poguma. Ako pa se v tej naši nadi motimo, potem pa upamo, da bo vsaj mladina, ali nekateri posamezniki znali poiskati pot, tako da se ta dan ali dva ne bosta dela izkoristiti za politične mahinacije, ki bi bil tako poniževalne za njih in njihove očete!

SLOVENSKE

ŠTUDIJE V SEVERNI AMERIKI

V okviru Slovenske konference srednjega zapada, ki je bilo od 1.-3. maja 1975 na Cleveland State University v Clevelandu, Ohio, je organizirala Družba za slovenske študije dve konferenci.

V petek dopoldne so predavali prof. Bogdan Novak (univerza Toledo) o politiki ZDA do Slovencev v Trstu, prof. Irene Portis Winner (univerza Brown) o raziskovanjih slovenske etnične skupine v mestih ZDA, konkretno v Clevelandu in prof. Rudolf Susel (Arizona State University) o vidikih slovenske skupnosti v Clevelandu. Predavanja sta komentirala prof. Jože Paternost (Pennsylvania State University) in Erik Kovačič (Kongresna knjižnica v Washingtonu). Konferenco je vodil prof. Karl Bonutti (Cleveland State University).

Sobotno konferenco je vodila prof. Carole Rogel (Ohio State University). Predavali so: prof. Rado Lenček (Columbia University) o Slovincih in Slovanih, prof. Ivan Boh (Ohio State University) o Francetu Vebur in Meinongovi predmetni teoriji ter prof. Stanley Kimball (Southern Illinois University) o slovenskem (literarnem) panslavizmu od Prage do Prage (1948-1885). Opombe k predavanjem sta podala prof. Frederic Snider (Ohio State University) ter Rudolf Cuješ (St. Francis Xavier University). Pri tej konferenci je opozoril prof. David Robinson (Ohio State University) na dve kopiji Trubarjevih del, ki ju je odkril v arhivih v Goettingenu.

DRAGINJA SILI

LJUDI K BOLJ ZDRAVI PREHRANI

Svickarski zdravniki so ugotovili, da se je med prvo svetovno vojno splošno zdravstveno stanje prebivalstva izboljšalo. Spremembo so pripisovali pomankanju sladkorja in masla. Obširne preiskave tako v ZDA kot tudi v Kanadi so ugotovile, da je večina prebivalstva kljub obilici hrane iz zdravstvenega stališča zelo slabo hranjena in veliko boleznih ima svoj izbor prav preobilici nepravne hrane.

Sedanja porast cen živil je prisilila mnoge družine, da so spremenile nakupovanje in predrano. Ena taka preiskava v Antigonishu je ugotovila naslednje spremembe: Družine so povečale nakup

zmlate govedine, rib (razen lososa), svežega sadja in sveže zelenjave, krompirja, celotnih žitaric, 2% mleka, sira, jajc, margarine in sokov; omejile pa so nakup govejskih zrezkov, mesa za peko, sadja in zelenjave, v konzervah, praženega krompirja, sladkorčkov, nealkoholne pijače sladkorja, sladkanih žitaric, sladoleda, masla, in alkoholnih pijač. Povečalo se je tudi število družin, ki zopet pečejo kruh doma.

Kot je razvidno iz te preiskave, je finančna stiska očitno bolj prepričljiva kot pa zdravniška mnenja ter nasveti strokovnjakov v prehrani.

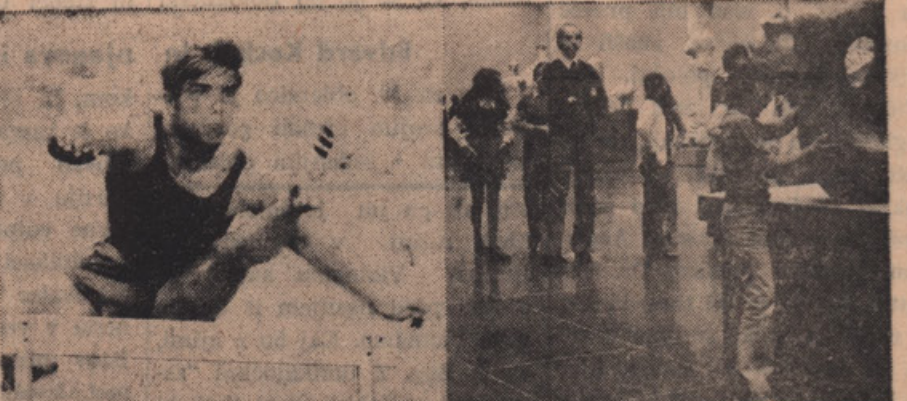
Obe deli sta sicer ohranjeni v drugih knjižnicah, toda za ta dva izvoda očitno nihče ni vedel—vsaj Simonič ju ne navaja med kraji, kjer so bila Trubarjeva dela. V Goettingenu najdeni deli sta:

• CERKVE V SEDANJEM SVETU, VIII, 11 - 12. Zadnja številka lanskega letnika Cerkve v sedanjem svetu je posvečena uvajanju otrok v euharistijo. Posebni urednik za to gradivo je Albert Metlikovec. Težičje sestavkov stremi za poudarkom, da ne gre le za pripravo otrok na slovesnost prvega obhajila, marveč za temeljito pripravo v celotno kržanstvo in na poudarek važnosti in odgovornosti, ki jo morajo prevzeti predvsem starši otrok. Ostali oddelki revije so delno posvečeni domačim vprašanjem, deloma pa poročajo o idejah in poizkusih drugod, ki bi utegnili biti spodbudni tudi za življenje Cerkve v Sloveniji.

Ta prvi del tiga novega testamenta (Tuebingen, 1557), ter Artikuli ali dejli te prave stare vere krščanske (Tuebingen, 1562). Knjigi sta del državne arhiva Nižje Saksonke in sta bili prvotno del vseučiliške knjižnice v Koenigsbergu ter imata še vedno njene kataloške številke. Prof. Robinson je mnenja, da bi bilo dobro, če bi kak Slovenec obiskal ta arhiv, ker je možno, da je tam še več del.

V času konference je bila na univerzi razstava, ki jo je organizirala Slovenian National Art Guild, v soboto zvečer pa je Slovenian Heritage Foundation priredila banket in kulturni večer.

ČE IMATE OBČUTEK, DA SE DOBRE STVARI DOGAJAJO V ONTARIO

SAMO POČAKAJTE DA VIDITE, KAJ NOVO SREČKANJE DELA ZA VAS

Je kot neke vrste zbujenje. Vednoveč in več posameznikov izmed nas se vključuje. "Baseball" tekmovanje otrok, Hamiltonska filharmonija. Klubi za hitro hojo, ljudski plesi, pouk umetnosti, igra s "kamni" na ledu ("Bonspiels"). Vse to se dogaja širom province in je šele vse v začetku. Sedaj imamo za pomoč še novo ministerstvo. Ministerstvo za kulturo in razvedrilo. Njegovo delo je čisto po preprosto, pomagati, da čimvič dobimo iz življenja. V začetku bo povezovalo stvari, ki so že na delu. Kot so Ontarijske poltetne tekme, "Science Centre" in Ontario Heritage Foundation. Potem pa bo pomagalo še novim načrtom. In tu

obstojajo stotine možnosti. Potujoče gledališke skupine. Nova Hockey drsališča. Podpora ženam v umetnosti. Nove knjižnice, v krajih kjer še ne obstojajo. To zato, ker je del ideje nuditi vsem možnost sodelovanja, kjerkoli mi vsi živimo. Kako lahko mi vse to storimo? Hm, obstoja denar od ontarijskega srečkanja ("Ontario Lottery") ki je začela delovati pred tedni. To srečkanje ("Lottery") bo nudilo več milijonov dolarjev. Vsak dolar, ki ga bomo vložili v različne programe bodo tam le iz enega razloga. Pomagati vsakemu izmed nas dobiti iz življenja čim več. Tako bo to srečkanje tako, da bomo vsi zadeli na svoj način.

ONTARIO LOTTERY CORPORATION. MINISTRY OF CULTURE AND RECREATION. Ontario. Harvey McCulloch, Chairman; Malcolm Pollock, Managing Director; Bob Welch, Minister; Malcolm Rowan, Deputy Minister.

POGUM IN RAZUM

(NEKAJ PRIPOMB K ZBIRKI EDVARD KOČBEK — PRIČEVALEC NAŠEGA ČASA)

CIRIL ZEBOT

Znana in priznana tržaška slovenska pisateljica Boris Pahor...

Vedeli del zbirke sestavljajo ocene in razlage, ki sta jih napisala urednika zbirke o kočbekevem Stranu in pogumu...

Pa to je le del Kočbekove problematike. Tudi med abstraktno logiko nazorskega misleca...

političnega aktivista ni samodejno sovpadnosti. Moderna slovenska politika je na tem problemu močno trpela...

(Pomembna izjema je bil dr. Anton Korošec, Kočbekov šentjurski rojak, ki pa mu je zgodovina dvakrat prepričala uspešni zaključek njegove izredne politične spretnosti...)

V tem slovenskem kontekstu se je Kočbek kot nenadni politični aktivist še posebej moral boriti z dvema v njem osebnostno prepletenima stvarjarskima težavama: kot pesnik-mislec in kot misleco-politik.

to kot je bil Tito in bi se zato znalo koalicijskih (partnerjev) znebiti tudi iz lastne pobude...

Pogumna je Kočbekova potrditev množičnega pokola maja 1945 perfidno vrnjenih domobrancev. Kočbek ni sprejel zanikanja tega bratomornega zločina...

POMANJKLJIVA PRIČEVANJA

So še druga važna zgodovinska dejstva in okolnosti, v katerih je Kočbek bil pomembno udeležen, pa jih pušča nepojasnjena tudi v svojih odgovorih na Pahorjeva vprašanja.

Kočbek tako malo pove o "Protiimperialistični fronti", ki jo sam označuje kot prehod v OF. Tako mimogrede so jo omenjali tudi na simpoziju ob 25-letnici OF leta 1966...

Vажnosti tega Kočbekovega pričevanja ni mogoče podcenjevati. Napak bi pa bilo tudi, če bi ga precejevali. Iz Kočbekovega pričevanja namreč ne sledi samo po sebi, da bi razvoj bil nujno drugačen, če bi slovenska partija med vojno bila neodvisna v svojih odločitvah.

Takratno slovensko partijsko vodstvo je bilo morda še bolj leninistično-stalinistično preže-

ja 1946 do resolucije kominforma) do Kočbekove odločitve, da odstopi, in skoraj štiri nadaljna leta, predno je dejansko (in prisiljeno) odstopil. Prvega ne razumem; drugi dve leti je zbiral in tehtal pričevanja o pokolu; a kaj ga je moglo zadrževati skoraj štiri leta po resoluciji kominforma? Morda je spričo velike znanje nevarnosti in v zvezi s takratnim partijskim ideološkim prelevljanjem k "delavskemu samoupravljanju" (1949-51) upal, da bo prišlo do resnejšega diskusa obnoviti "koalicijo"?

V svoji idealistični poštenosti je Kočbek prišel do zaključka, da množični pokol vrnjenih domobrancev zahteva jasno moralopolitično popravilo. "Predvsem si moramo (nezaslišano usodo domobrancev) vzdigniti iz zanikanja v javno priznanje. Odgovorni ljudje nam morajo razložiti... Gre torej za javno priznanje krivde..."

mislili na poskus resnega dogovarjanja z (takrat) nesporno večinskimi slovenskimi organizacijami, katerih vodilni predstavniki so že od napada na Jugoslavijo bili pri zavezniških, ne šele po upadu v sovjetsko zvezo. Za nepotvorno zgodovino bo to zelo važno vprašanje.

Ob tem zamolčanem predmetu se mi vsiljuje še eno zgodovinsko-hipotetično in morda tudi zgolj retorično vprašanje: Kaj bi bilo, če Hitler po maščevalni zasedi Jugoslavije ne bi bil napadel Sovjetsko zvezo, temveč bi se bil vrغل na Britanijo? Kaka bi bila usoda "Protiimperialistične fronte"? Kje bi končala partija?

Na Pahorjevo začetno vprašanje "Kaksni so bili temeljni nagibi pri ustanavljanju OF?", Kočbek odgovarja, da "si je Osvobodilna fronta postavila za nalogo, da mobilizira slovenske množice za organizirano in oboroženo vstajo in jih s politično prevzgojo pripravi..."

Kočbek odgovarja, da "si je Osvobodilna fronta postavila za nalogo, da mobilizira slovenske množice za organizirano in oboroženo vstajo in jih s politično prevzgojo pripravi..."

Vsaka od teh zatrjevanjih značilnosti začne OF je nepartijskim partnerjem v OF morala biti vprašljiva že tedaj. Kako so ob znani ideološki, organizacijski in operativni naravi partije mogli ostali dve "temeljni skupini" v OF sebe smatrati za enako veljavna partnerja v OF? Kako so se spričo bistveno večje pomembnosti partije v strukturi in operativni OF ostali dve skupini mogli zanašati, da je "začetno prijateljsko vzdušje" med temi "temeljnimi skupinami" od strani partije bilo iskreno in trajno?

VIZIJA NEURESNIČLJIVE VLOGE

Ostaja še vprašanje, kaj je bilo tisti odločilni nagib, ki je v Kočbeku prevladal, se je odločil za sodelovanje s partijo v okviru OF. To ga je z retoričnim dvomom vprašal tudi Pahor: "Edi, po vseh svojih predvojnih izkušnjah... si se jasno zavedal komunističnega pojava. Zakaj si se vključil temu odločil za sodelovanje z njimi?"

Kočbek je v odgovoru na to vprašanje zelo odprt in neposreden. "Vedel sem, da tvegam usodno igro... da je razlika med nami, spontanimi u-porniki, in med njimi, pokličnimi revolucionarji, prevelika (sic!)"

Toda Kočbek govori o "spoznanju". "Nekoč pozneje v nočno razmišljanju... sem zagledal zelo razvidno svojo vlogo medija. Osvobodilna fronta je namreč v svojem Izvršnem odboru najbrž res potrebovala zgolj retorično vprašanje: Kaj bi bilo, če Hitler po maščevalni zasedi Jugoslavije ne bi bil napadel Sovjetsko zvezo, temveč bi se bil vrغل na Britanijo? Kaka bi bila usoda "Protiimperialistične fronte"? Kje bi končala partija?"

OPUŠČENA RAZLIKOVANJA

Omenim naj še, da me v Kočbekovih odgovorih preseneča odsotnost slehernega razlikovanja med položajem (in izgledom) leta 1941 v glavni Slovenije pod nemško - nacistično zasedbo na eni strani, in razmerami v laško - fašistični "Ljubljanski pokrajini" na drugi, in njegovo enako neobrazloženo ponavljanje partijskih propagandnih klišejev o "beli gardi" (iz agitpropovskega besednjaka rusko - boljševiške revolucije) z dodatno enostransko obsodbo "tako poganskega koraka" (str. 144).

te zamujene dvome kmalu potrdil. Današnje ponavljanje takratne romantične vizije o tro-edini OF brez vsaj retrospektivne analize in spoznanja njene zgodovinske neresničnosti samo potrjuje politično nezadostnost zgolj idealističnih meril, ki so dopuščala taka neizpolnjiva predvidenja.

Tudi, ko nas Kočbek v zvezi z Dolomitsko izjavo obvešča, da je krščansko-socialistična skupina bila "pripravljena (in) sposobna, da se... odreče svojim trenutnim in posebnim političnim koristim" in pravi, da je "prej ali slej moralo priti v osvobodilnem gibanju do piramidalne strukture" (str. 130), zopet manjka obrazložitev, kako bi kakršnokoli "piramidalna preureditev OF" mogla obiti partijsko nadvlado.

mulacija zveni bolj kot racionalizacija odločitve, ki je že bila nepopravljivo napravljena. Kočbek je "videl" sebe kot dobronamernega posrednika med partijo in nepartijskimi Slovenci.

Leninistična zasnova komunistične partije in njena (takrat) prevladujoča stalinistična praksa partijskemu vodstvu nista dovoljevali takega političnega ponašanja. Zato v "koaliciji" s takratno partijo Kočbek ni mogel vršiti zamišljene vloge "medija" - razen v manjših zadevah partizanske "tovarišje". V svoji odločitvi je Kočbek spregledal, da ga partija ni pojmovala kot soddlojučočega "posrednika", temveč si je to on sam idealistično želel. Partija pa je imela svojo VOS.

sko rekonstrukcijo bo treba pač čakati, dokler ne bo vsem dosegljivo vse potrebno gradivo. Medtem pa moram, v razliki od Kočbeka, iz lastnih doživljal in poznanja prvih treh slovenskih let strahote (1941-43) zase napraviti dva važna preliminarne zaključka. Prvič, med nacistično zasedeno Slovenijo in fašistično anektirano Ljubljano leta 1941 so bile velike in takrat zelo pomembne razlike v vseh kategorijah narodne stiske in osebne trpljenja, ki si jih večina od takrat preživeli Slovencev z lahkoto prikljice v spomin. Le-kam bi se bili mogli zateči toliki slovenski begunci in pregnanci

iz štajerske in gorenjske? Kako bi npr. Kočbek partija in levi s-koli poleti 1941 reorganizirali "Protiimperialistično fronto" v OF, če bi Ljubljana takrat delila usodo Maribora v sklopu naglega izvrševanja takratnih nacističnih načrtov za popolno germanizacijo slovenskega ozemlja.

Poznejši pojavi odpora proti nasilju OF oz. VOS, ki so tudi v Kočbekovih sedanjih pričevanjih pavšalno označeni kot en sam veliki greh in namerno zlo "poganske bele garde", niso bili tako enostransko prepričani in teološko pogubni, temveč so bili močno izzvanji pojavi instikta samoohranitve. Slovenci, ki so zaporedoma občutili nacistično in stalinistično nasilje, nato pa še namerno izzvanje (in laško - panične) fašistične represalije, so se končno (poleti 1942) začeli braniti na način, ki je v tistih razmerah bil edini še pri rokah in ki tudi ni bil v osnovnem nasprotju s takrat še veljavnimi določili mednarodnega vojnega prava za zasedena področja. Če je že o tem govoril - in morda bi bilo boljše, da b in a to Pahorjevo vprašanje odrekel odgovor - bi moral Kočbek vsaj nakazati zgodovinsko kompleksnost in moralno kompliciranost medvojnega bratomornega tragedije, namesto, da je ta težki problem enostavno zanikal s kategorično enostransko obsodbo "poganske bele garde".

POGUM IN STRAH

Kako bo Kočbekovo novo pričevanje kot celota vplivalo na slovensko prihodnost, po vsem tem ne bi vedel povedati. Upam pa, da bo doprineslo k tako nujno potrebnemu "narodno-političnemu prebujenju novih slovenskih rodov, da tudi ti ne bi za jutrišnje Slovenijo ponovili nepotrebni političnih napak Kočbekovih in mojih sodobnikov v času druge svetove vojne in po njej ter njihovih predhodnikov v prevratu po prvi svetovni vojni in po njej tja do brezglavega političnega razsula aprila 1941. (V razliki od Kočbeka ne vidim, kako bi aprila 1941 po Hitlerjevi odločitvi, da Jugoslavijo maščevalno uniti, kdorkoli mogel preprečiti "sramotni vojni poraz Jugoslavije" str. 139).

Reakcija vladnega in partijskega aparata na Pahor - Rebulovo zbirko in na Kočbekovo umirjeno in še vedno zadržano pričevanje v njej pa je domovini in svetu ponovno razkrila, kako malo se staro - partijski režim v Jugoslaviji po decembru 1971 razlikuje od drugih preganjancev svobodne besede v današnjem svetu in kako trpla je njegova osnova med slovenskim ljudstvom.

PRIPIS

Ker po tolikih izkušnjah moram pričakovati režimsko prenarejanje vsega, kar napišem v zvezi s Slovenijo ali Jugoslavijo, in ker gre pri Kočbekovem spominskem zborniku za osebe, ki so režimskemu preganjanju in šikanam bolj izpostavljene kot sem jaz, naj zaključim s pripisom, ki bo naročenim pisarjem vsaj otežil njihov nečuden posel. Ko sem lansko (1974) poletje bil v Evropi in sem se ustavljal tudi v Trstu, mi je "Udba" (ali kakorkoli se že sedaj imenuje) (Dalje na strani 4.)

NENADOMESTJIVI PRIČEVALEC

Privlačnost in važnost spominske zbirke sta osredotočeni v njenih petindvajsetih zaključnih straneh, ki vsebujejo neposredno Kočbekove odgovore na dvajset Pahorjevih vprašanj o Kočbekovi politični vlogi med vojno in usodi po njej ter o dogodkih in okoliščinah, ki so ju sopolgojevali. V teh odgovorih je Kočbek poskušal sprostiti svojo dolgoletno zadržanost glede razvoja, pomena in zatona svoje politične vloge v sodelovanju s partijo in se javno izpovedati kot neke vrste poznejši slovenski Džilas. Vzporednost seveda ni popolna. Različnost ni le v času izpovedi, temveč tudi v vsebini, in bo gotovo tudi v učinkih. Zaradi nazorskih in osebnostnih razlik je Kočbekovo pričevanje deloma globlje od Džilasovega, je pa manj razsežno, ker pač Kočbek ni bil zrasedel v partiji in ni bil deležen na moči in vplivu partijskega vrha.

POMEMBNA PRIČEVANJA

Kočbek predvsem pojasnjuje značaj okoliščin in posledice "Dolomitske izjave", s katero sta se Kočbekova in sokolska skupina "odpovedali" samostojni politični organiziranosti v okviru OF. Vendar Kočbek o tem ne pove vsega. Navaša "avtoritativen in alternativni načrt", s katerim je partija njegovi in sokolski skupini "predložila izjavo" (str. 129) in pristažila, "da se je partija pri tem opraviču poslužila nasilja" (str. 130). Nič pa ne izvemo o oblikah in teži tega nasilja, čeprav bi te "podrobnosti" bile važne za presojo pomena podpisov in njih posledic.

Najpomembnejše se zdi Kočbekovo pričevanje, da med vojno (in pred noter po njej) "slovenska partija ni bila suvereno telo niti v formalnem organizacijskem smislu niti po svoji moralni zavesti, saj je bilo njeno vodstvo odgovorno središču zunaj sebe in zunaj slovenske suverenosti, ki jo je tedaj predstavljal Osvobodilna

Bil pa je Kočbek važno navzoč pri nastanku in v začetnem vodstvu OF, ki je bilo vsaj obveščeno o pripravah in poteku "osvobodilne borbe". Ker se je od veljavnejših nepartijskih partnerjev v začetni OF menda celo Josip Vidmar zataknil v partiji, je Kočbek ostal edina pomembna nepartijska notranja priča "koalicijske" predigre k popolni partijski oblasti nad Slovenijo. V tem je izreden in nenadomestljiv pomen Kočbekovega pričevanja. Poklični zgodovinarji bodo morali ugotavljati, v kolikor Kočbekove nove navedbe (ki v tej zbirki niso ne natančno datirane, ne podrobno dokumentirane) presegajo spominopisni pomen. Mene zanima njihov psihološko-politični domet v tem času. Z obeh vidikov je najprej treba ugotoviti, kaj Kočbekovi odgovori poskušajo pojasniti in kaj puščajo ob strani.

fronta" (str. 132). Kočbek sodi, da se je "slovenska partija obrnila zoper koalicijski značaj Osvobodilne fronte..." (prav) kot nosilec (e) slovenske suverenosti... in pristažila, da je partija to storila "z masivno podporo jugoslovanskega zaledja" (ibid). Kot najbolj prizadeti vodilni soudeležencem nam Kočbek pove, da v razdobju usodnih odločitev za bodočnost Slovenije z partijo izravnana OF (z Dolomitsko izjavo) ni bila slovensko suverena, ker je slovensko partijsko vodstvo bilo podrejeno "jugoslovanskemu". V važnosti tega Kočbekovega pričevanja ni mogoče podcenjevati. Napak bi pa bilo tudi, če bi ga precejevali. Iz Kočbekovega pričevanja namreč ne sledi samo po sebi, da bi razvoj bil nujno drugačen, če bi slovenska partija med vojno bila neodvisna v svojih odločitvah. Takratno slovensko partijsko vodstvo je bilo morda še bolj leninistično-stalinistično preže-

POGUM IN RAZUM

(nadaljevanje s tretje strani.)

bila še bolj vsiljivo za petami kot prejšnja leta. Zato dobro vedo, da nisem imel nobenih skrivnostnih opravkov. Ko pa sem se vrnil v Washington, so v režimskem časopisu v Ljubljani in Beogradu objavili staro gonjo proti meni.

Naj začnem z Beogradom. V magazinu NIN je njegov politični komentator Vlada Miletič dne 2. februarja v apologetičnem komentarju o osmih beograjskih "filozofih", v katerem se jezi nad neprijetnimi svetovnimi odmevi na zaostreno preganjanje svobodnega izražanja v Jugoslaviji, te odmeve neumno in nerenski pripisal moji pobudi. "Te dni je v delu zahodnega tiska dejavnost osmih predavateljev filozofske fakultete in vse kar je v zvezi s tem, pogosta tema agencijskih, časopisnih in drugih poročil. Agencija Reuter je tem pred vse mi... Med prvimi je bil v skrbeh za njihovo usodo v začetku lanske spomladi v New York Timesu neki profesor Ciril Zebot. V daljšem pismu, ki ga je časopis objavil na zelo uglednem mestu, je zapel celo pesem o "vračanju k trdi roki", pesem o osmih profesorjih, pravih "marksistih", ki jih zdaj preganjajo zato, ker so "obsojili pomanjkljivosti režima". Vse bi morda bilo stvar svobodnega prepričanja omenjenega profesorja, če Ciril Zebot, zdaj ameriški državljani, na bi bil emigrant iz Slovenije, ki je zaradi sodelovanja z Italijani napravil "tolikšne usluge" slovenskemu ljudstvu, da je pojem, ki je med narodno- osvobodilnim bojem spoznal, kakšen bo dokončen izid, pobegnil najprej v delo svojih fašističnih gospodarjev, potem pa v ZDA. Tam je postal strokovnjak za probleme komunističnega sveta - kot temu pravijo - in je eden izmed članov redakcije časopisa Problemi komunizma. Kot tak je objavil tudi knjigo Slovenija večera, danes in jutri, v kateri je po tako imenovani "čestni aferi" razvil teorijo o ustvarjanju možnosti, pod katerimi se bo Slovenija odcepila od Jugoslavije. Že ob objavi te knjige so v naši javnosti objavili podatke, da je časopis Problemi komunizma ena izmed propagandno sredstvo financira ameriška obveščevalna agencija CIA. V tem laskavem odstavku je sedem izmišljenih in potvorb. Poleg NIN - a je Ljubljanski Delo po mojem lanskem obisku v Evropi štrikrat za lase privleklo v svoje kolone moje ime v najrazličnejših zvezah, netočnih ali izmišljenih. Tone Svetina, pisec Ukane, je brez vsake logične zveze uporabil svojo pohvalno recenzijo R. Hribernikovih spominkov o Dolomitih v NOB in zapisal: "Današnji mladi ljudje težko razumejo pomen politikanja Zebota in njemu podobnih okoli naših (sici) meja, ker vse premalo poznajo osnovni zaplet med klerikalizmom in OF (Delo 22. februar 1975, str. 22). Pred tem je v dolgem dopisu "Kako se obrača Chicago Tribune" (Delo, 11. januar 1975, str. 16) režimski propagandist pri ameriških slovenskih titovcih, Ivan Boštjančič, lagal, da je "slovenski separatist dr. Ciril Zebot skozi stolpe Tribune razvijal svojo tezo o neodvisni slovenski državi"; resnica je namreč ta, da v Chicago Tribune nisem nikoli ničesar objavil. Dne 5. februarja pa je tudi Delo v celoti ponatisnilo že omenjeni Miletičev članek v NIN - u obenem z vsemi njegovimi izmišljotinami in potvorbami v zvezi z menoj.

To novo partijsko jezo nad menoj je prvi objavil nekdanji Kočbekov študent - somišljenik

● Dr. Franc Walland, prvi slovenski salezijski inšpektor, je umrl v 88. letu starosti v mestu Varazze ob Genovskem zalivu. Inšpektor je bil od 1. 1929 do 1936. Začel je izdajati poljudne brošure pod skupnim naslovom "Knjižice" in jih je več tudi sam apisal.

● Sevčenko Scientific Society v Edmontonu je izdala drugi zvezek "Collected Papers on Ukrainian Settlers in Western Canada". Zbirko je uredil dr. Yar Slavutych. Knjiga obsega 20 različnih prispevkov in tudi fotografij.

● Kanadski program CONTACT CANADA omogoča spoznavanje mladini Kanade in drugih dežel medsebojno spoznavanje. Sedaj vključuje Španijo, ZDA, Finsko, Francijo, Japonsko, Mehiko, Nizozemsko, Veliko Britanijo, Norveško in Venezuelo.

● Srbska pravoslavna občina v Hamiltonu je zgradila v Hamiltonu novo cerkev, ki je posvečena sv. Miklavžu (Nash Road South).

Jože Brejc, pozneje pa njegov najbolj strupeni obrekovalc pod novim imenom Jože Javoršek, ki je Vidmarjev tajnik na Akademiji. On je v Delu dne 7. decembra 1974 porabil Udbine "podatke" o mojem tržaškem obisku za zlobni napad na "najvažnejšo pičevsko (revidira Prostor in čas) postojanko: Trst in njegovo zaledje", pri čemer je izrecno imenoval Pahorja in Rebulo. Tako - le je skombiniral: "Med najrazličnejšimi krivici (politične neodvisnosti tržaskih slovenskih pisateljev) so vsekakor pičevske katombe, ki so posejane po Trstu in njegovi okolici, a v te katakombe iz daljnih dežel prihajajo politkomisarji slovenskega mračnjaštva, ki se tako kakor dr. Ciril Zebot utaborijo v prvi gostilni za mejo... ker bi radi dihali zrak, ki veje s Krasa... tipali pulz ljubljene socialistične republike Slovenije, opazovali modrost oblik Ljubljank in Ljubljancev, ki prihajajo čez mejo, da ne govorimo o homerskih razpravah o vsesplošnem položaju vsesplošne Slovenije in vsesplošnega sveta. Razumljivo je, da taki politkomisarji uničujejo še tisto malo vere, ki bi bila potrebna, da bi nekdo postal most med narodi ali kulturami ali da bi bil živ člen sodobnega slovenskega občestva".

Javoršek je pač vreden soditi v stilu politkomisarjev, ki so ga od otroštva Kočbeka varno prepeljali v partijo. Na zapadu živimo brez takih angelov in razpravljamo v racionalnih pogovorih, v katerih lahko nekaj "uničiš" samo z močjo razlogov. Kako sem - po naročeni domišljiji Javorška v Trstu "unicil" še tisto malo vere", boljše vedo "prizadeti" Tržačani sami. Vključ mojemu lanskemu obisku v Trstu je bil n. pr. letošnji izid Pahor - Rebulovega spominskega zbornika o Kočbeku zame popolno presenečenje.

Ko sem maja 1967 nekemu preskušnemu diplomatu pokazal skoraj plakatsko postavljen napad name v zagrebškem VUS - u pod naslovom NOČNA DIVERZIJA (čez dve strani) v zvezi z neko plesarsko protirežimsko demonstracijo na ljubljanski filozofski fakulteti, je on kratko pripomnil: "Pomeni, da jih motite". Že; a s čim? "S svobodno besedo v svobodnem svetu". Drži. In tega se udbaško vzdrževan politkomisarski režim najbolj boji, ker svobodno izražena misel predre vse zidove in ji ves režimski aparat z Udbo vred ne more do živga. Odkar je v Ljubljani tak režim, nisem z nikomur v Sloveniji navedel drugačnih stikov. Z Edvardom Kočbekom pa se osebno sploh ne poznavam.

SLOVENSKE KULTURNE DROBTINICE

Spet se je nabralo polno kulturnih drobtin in med njimi nekaj slovenskih bisero, ki res ne smejo neopazeno mimo nas. Vsaka drobtinica bi zaslužila daljši glanek ali celo več glankov in upamo, da se bo v naših slovenskih listih že našlo dovolj prostora tudi za to.

NOVE KNJIGE

V okrilju Slovenske kulturne ustanove EURAM in Slovenskega instituta - Slovenian Research Center v Ameriki sta pred kratkim spet izšli dve novi knjigi, ki pomagata Slovincem odpirati oko in svet. Po zaslugi dr. Nandeta Kolednika, ki je predsednik ustanove EURAM in soravnatelj našega Slovenskega instituta, je Jurčičev Jurij Kozjak danes najčestje prevedena slovenska povest, saj so prevodi tega ljubkega zgodovinskega dela izšli že v petdeset jezikih, med njimi tudi v kitajščini. Naš izstilit ima poleg številnih drugih prevodov trenutno v zalogi četrto izdajo te Jurčičeve povesti v francoščini, ki proča o velikem zanimanju Francozov v Evropi in v Francoski Kanadi za slovensko književnost. Pred kratkim pa je ugledna italijanska založba "Edizioni Messagero" iz Padove natisnila že tretjo izdajo Jurija Kozjaka v dr. Kolednikovem italijanskem prevodu. Izdaja je prava bibliofska redkost, saj jo krasi več celostranskih barvnih ilustracij iz časa slovenskih bojev proti turkim napadalcem. Posebne važnosti je tudi dejstvo, da je to Jurčičevo delo izšlo v mednarodni mladinski zbirki "L'astronave", s čimer so Italijani uvrstili slovenskega pisatelja Jurčiča med najbolj svetovne pisatelje. Po daljšem dopisovanju se je 1.1966 prof. Robert Gobetz pripeljal v Cleveland. Šalil se je, da je moj bratranec, žigar oče je prišel v Ameriko iz Podčetrtna na štajerskem. Ali naju res veže kako daljno sorodstvo, še do danes ne vema, takoj pa sva postala prijatelja pri brskanju arhivov in zbiranju podatkov in iger, ki jih je Robert rabil za svoj študij slovenske dramatike. Ti začetni napori so se za Roberta in slovensko kulturo bogato obrestovali, kajti medtem je obiskal Slovenijo in imel po povratku že vrsto predavanj o lepoti slovenske kulture in nebes pod Triglavom. Čeprav je rojen v Ameriki, si je toliko izpilil slovenščino, da je lahko iz slovenščine prestavil v angleščino Cankarjevo dramo "Pohujšanje v dolini žentflorjanski". Kot gledališki direktor na kolegiju v Pittsburgu, Kanado je Robert postavil Cankarjevo dramo v svojem angleškem prevodu na ameriški oder in z njo žel sijajen uspeh pred ameriškim občinstvom. Premijero so igrali letos od 26. februarja do prvega marca. Pod v Ameriki rojenim režiserjem Robertom so nastopali mladi ameriški igralci, med njimi tudi Robertov sin Robert mlajši, edini igralec slovenskega rodu. Krajevni ameriški časnik z dne 7. marca tega leta prinaša celo stran fotografij, ki pričajo o visoki kakovosti in izrednem estetskem uspehu Cankarjeve premijere v angleščini. Ameriški kritik zaključuje poročilo z besedami: "the most successful production of the year", ali po naš: "najuspešnejša predstava leta"! Robertu, ki je že več let tudi navdušen prijatelj in sodelavec našega instituta, k temu odličnemu osebnemu in vselovenskemu uspehu iz srca čestitamo in upamo, da bo s svojim tako važnim delom vztrajno in uspešno nadaljeval.

CANKARJEVA DRAMA NA AMERIŠKEM ODRU

Med številnimi rojaki, ki se obračajo na Slovenski institut - Slovenian Research Center of America s prošnjami za vsakovrstno pomoč pri proučevanju slovenske kulturne dediščine, sta bila že pred dobrimi desetimi leti tudi rojkinja Irena Planinškova iz Jolietta in prof. Robert Gobetz Kansasa, ki sta se oba zanimala predvsem za slovensko dramatiko. Po daljšem dopisovanju se je 1.1966 prof. Robert Gobetz pripeljal v Cleveland. Šalil se je, da je moj bratranec, žigar oče je prišel v Ameriko iz Podčetrtna na štajerskem. Ali naju res veže kako daljno sorodstvo, še do danes ne vema, takoj pa sva postala prijatelja pri brskanju arhivov in zbiranju podatkov in iger, ki jih je Robert rabil za svoj študij slovenske dramatike. Ti začetni napori so se za Roberta in slovensko kulturo bogato obrestovali, kajti medtem je obiskal Slovenijo in imel po povratku že vrsto predavanj o lepoti slovenske kulture in nebes pod Triglavom. Čeprav je rojen v Ameriki, si je toliko izpilil slovenščino, da je lahko iz slovenščine prestavil v angleščino Cankarjevo dramo "Pohujšanje v dolini žentflorjanski". Kot gledališki direktor na kolegiju v Pittsburgu, Kanado je Robert postavil Cankarjevo dramo v svojem angleškem prevodu na ameriški oder in z njo žel sijajen uspeh pred ameriškim občinstvom. Premijero so igrali letos od 26. februarja do prvega marca. Pod v Ameriki rojenim režiserjem Robertom so nastopali mladi ameriški igralci, med njimi tudi Robertov sin Robert mlajši, edini igralec slovenskega rodu. Krajevni ameriški časnik z dne 7. marca tega leta prinaša celo stran fotografij, ki pričajo o visoki kakovosti in izrednem estetskem uspehu Cankarjeve premijere v angleščini. Ameriški kritik zaključuje poročilo z besedami: "the most successful production of the year", ali po naš: "najuspešnejša predstava leta"! Robertu, ki je že več let tudi navdušen prijatelj in sodelavec našega instituta, k temu odličnemu osebnemu in vselovenskemu uspehu iz srca čestitamo in upamo, da bo s svojim tako važnim delom vztrajno in uspešno nadaljeval.

PRIZOR IZ IVANUŠEVE SLOVENSKE OPERE NA KENTSKIM TELEVIZIJI

Dne 14. januarja je Tony Petkovšek na opoldanski WXEN radijski oddaji prijazno opozoril svoje slušatelje, da bo isti

večer Kentska televizijska postaja KSU-TV Channel 2 predvajala dokumentarni program o slovenskem doprinosu Ameriki. Na programu smo skužali z besedo in sliko prikazati visoko stopnjo slovenske kulture in bogatstvo slovenskega doprinosu Ameriki. Med slikami so vzbudili največ pozornosti veličastni posnetki slovenskih arhitektskih stvaritev v Ameriki in izredno posrežen prizor iz slovenske opere "Gorenjski slavček", ki so jo 23. novembra leta 1930 podali v Slovenskem narodnem domu na St. Clairju Ivanuševi Zarjani. Tako so na ameriški televiziji spet zaživel pionirski slovenski operi v Ameriki in sicer Mary Grill-Ivanuš kot Ninon, Tončka Simčič kot Minka, Frank Plut kot Chansonette, Vatro Grill kot Kržmar Josie Milavec - Skufca kot Majda. Lois Belle kot Franjo, Josip Birk kot Lovro, Stanley Kokotec kot oskrbnik in Anton Smith kot pisar. Televizijski program je bil posvečen vsem slovenskim ameriškim ustvarjalcem in že prav posebej ogetu Slovenske opere v Ameriki, pokojnemu Johnu Ivanušu, njegovi vdovi Mary in pevčema.

55-LETNICA PEVSKEGA DRUŠTVA JADRAN

Dne 9. marca je bil v Clevelandu slovenski kulturni praznik, ko je Slovensko pevsko društvo Jadran ob nabitno polni dvorani z izbranim sporedom obhajalo 55-letnico svojega obstoja. Splošno znana in priljubljena predsednica Florence Unetich je pozdravila občinstvo s kratkim slovenskim in angleškim nagovorom. "Rojeni smo bili v Ameriki in nekateri pripadamo že tretji ali četrti generaciji. Nekateri ne znajo več slovensko in drugim se morda beseda zatika, vsi pa gorče ljubimo slovensko pesem," je pribila govornica. Celote program je prepričljivo potrdil njene besede. Vrstile so se slovenske pesmi od Zelenege Jurija do "Kje so tiste stezice", odlomki iz oper in operet, v drugem delu pa opereta "Beneška roža". Solisti, kot tudi moški, ženski in mešani zbor so pod strokovnim vodstvom glasbenega učitelja Reginalda Resnika pokazali, da jim pesem vre iz srca, da so odlično izvežbani in da še vedno iskreno ljubijo slovensko dediščino. V dvorani smo opazili številne voditelje slovenskih kulturnih, bratskih in družabnih organizacij. Kot v preteklosti pa tudi to pot ni bilo videti tistih, ki so se predrami žele pred dvema ali tremi leti, ko so slišali, da bo baje vlada delila milijonske podpore za ohranjanje narodnosti dediščine in so odtlej začeli pozivati, naj se jim pridružijo vsi, ki jim je "za resno, skupno kulturno delo". Bi mar ne bilo lepše, da bi se temu resnemu kulturnemu delu, ki traja že nad pol stoletja, pridružili oni ali mu vsaj od časa do časa izkazali spoštovanje s svojo udeležbo?

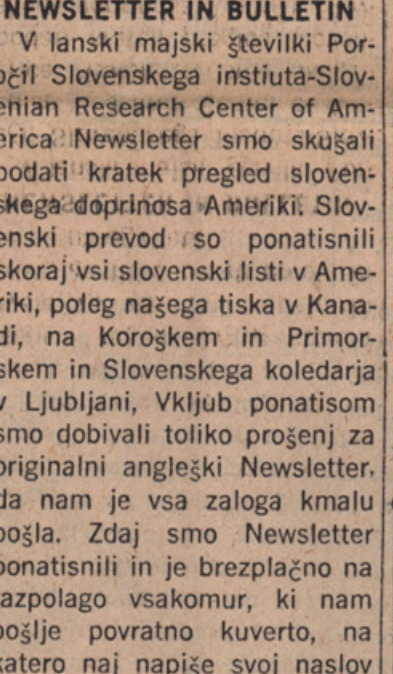
JUBILEJ USTANOVITELJA LILJE

Letos februarja sta obhajala zlato poroko zavedna slovenska zakonca Lojze in Marija Jerkič. Njuno življenje je kot žudovita, napeta povest, polna slovenske toplote in dobrote. Lojze je prišel v Ameriko, ko mu še ni bilo niti petnajst let. Prišel je brez staršev in brez sorodnikov, a v mladih prsih se je že izoblikoval močan slovenski značaj. Začel je z garanjem za vsakdanji kruh in za slovensko stvar. Bil je ustanovitelj in prvi predsednik najstarejšega slovenskega dramskega društva v Clevelandu "Lilija", ki nas je še pred

kratkim razveselilo z igro "Teta na konju" pod režijo mladostne in talentirane Mojce Slak. Bil je med ustanovitelji in direktorji Slovenskega doma na Holmes Avenue, ki mu je daroval nad četrto stoletja zvestega dela kot upravnik, direktor, blagajnik, podpredsednik, nadzornik, itd. Bil je soustanovitelj in predsednik Slovenskega žitnice na Holmes Avenue in blagajnik slovenske žole istotam, kot tudi dolgoletni predsednik pevskega zbora Soča. Trenutno je aktiven v društvu Vipavski raj, kot podpredsednik društva Kras SDZ, ki mu predseduje njegov brat Joško in kot član Posvetovalnega odbora Slovenskega instituta v Amerika in Kluba slovenskih uspokojencev. Prvih sem ga srečal pred leti na prireditvi Lilije, kjer je v polni dvorani najbrž le malokdo vedel, da je skromni mož tam blizu zadnje vrste ustanovitelj in prvi predsednik tega že vedno cvetočega kulturnega društva. S svojo tiho in požrtvovalno ženo Marijo sta vzgojila dve hčeri in enega sina in se ljubeče povežala tudi vnukom in zapuščeniim starim rojakom, bolnikom in drugim. Čas je, da vsi sklonimo glavo pred veličino slovenskega delavca v Ameriki, ki je s pridnostjo in globoko srčno kulturo ustvarjal temelje naših narodnih ustanov in organizacij, katerih sadove vsi uživamo že danes! O Lojzetu in Mariji bi bilo mogoče napisati krasno življenjsko povest. Naj jima sredi te blazne ameriške naglice rečemo vsaj: stotera hvala za vse vašino delo in žrtve, čestitke k zlati poroki in še na mnoga leta!

NEWSLETTER IN BULLETIN

V lanskim majski številki Poročil Slovenskega instituta - Slovenian Research Center of America Newsletter smo skužali podati kratek pregled slovenskega doprinosu Ameriki. Slovenski prevod so ponatisnili skoraj vsi slovenski listi v Ameriki, poleg našega tiska v Kanadi, na Koroškem in Primorskem in Slovenskega koledarja v Ljubljani. Vključ ponatisom smo dobivali toliko prošenj za originalni angleški Newsletter, da nam je vsa zaloga kmalu pošla. Zdaj smo Newsletter ponatisnili in je brezplačno na razpolago vsakomur, ki nam pošlje povratno kuverto, na katero naj napiše svoj naslov in nalepi znamko za deset centov. Letos januarja je izšel tudi 24-strani obsegajoč SRCA Bulletin, ki prinaša daljšo razpravo o znamenitih slovenskih zdravnikih in imenoma predstavi zaupnike (trustees), odbornike in nekatere vodilne sodelavce Slovenskega instituta v Ameriki. Tudi Bulletin je slovenska in tuja javnost zelo lepo sprejela. Nekateri listi so že začeli s ponatisi in preneka radijske oddaje je domačim in ameriškim slušateljem po Bulletinu lepo predstavila slovite slovenske zdravnike. Dobili pa smo tudi izjemno dosti spodobnih pisem in telefonskih pisem in telefonskih klicev. Vsem prav iz srca hvala in iskren slovenski pozdrav!

Med poročili iz zadrugnega življenja po svetu je tudi vključena Kanada: poročilo omenja snovanje zadrug med begunci iz Sudetov v Saskatchewanu ter o prvem zadrugnem kongresu province Quebec. V krajevni kroniki je sloka dr. Antona Korošca med vrati Zadrugnega doma v Kropi v avgustu 1939. Dr. Korošec je bil predsednik Zadrugne zveze (Slovenija) ter Glavne zadrugne zveze (Jugoslavija).

Zadnja številka 1. 1940 (decembarska) prinaša v črtnem okvirju sliko dr. Antona Korošca z naslednjim besedilom: Dr. Antona Korošec, predsednik Zadrugne zveze v Ljubljani in Glavne zadrugne zveze v Beogradu, predsednik senata kraljevine Jugoslavije, prosvetni minister, voditelj slovenskega naroda in zaslužni jugoslovanski državnik, naš prijatelj in dobrotlik, rojen 12. majnika 1872 v Biserjanah, umrl 14. decembra 1940 v Beogradu, pokopan 17. decembra 1940 v Ljubljani. Zadrugna kronika poročila med drugim o obisku bolgarskih in srbskih zadrugnikov kot tudi sliko škofa Rožmana, ki je ob birmi obiskal strokovno šolo in tovarno "in je ponovno izrazil željo, da bi zadrugno delo prineslo v tukajšnje kraje nekdanje blagostanje". R. Cuješ

● Mednarodne zanimivosti: največ kave ne pijejo Turki - Turki so med narodi, ki pijejo najmanj kave; največ čaja ne pijejo Angleži, ampak Irčji; največ časopisov berejo prebivalci Luxemburga; največje izdatke za vojsko, preračunano na osebo, ima neznatna republika Andorra - toda največ smodnika porabijo za streljanje ob raznih uradnih slovesnostih.